

الله اعلم
بما نزلنا من
القرآن

شورای سیاستگذاری حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
مدرسه علمیه زینیه (سلام الله علیها) شهرستان زهک
تحقیق پایانی سطح (۲) کارشناسی

عنوان:

ابعاد شخصیتی معاویه با توجه به سخنان امیر المؤمنین علی
(علیه السلام)

استاد داور:

حجت الاسلام و المسلمین غلامرضا شهرکی فلاح

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین حسن خدری

پژوهشگر

زینب اربابی

آبان ۱۳۹۶

تکمیل

حمد از آن خدایی است که ابزار بسط و گسترش را با ما درآمیخت و اسباب قبض را برای ما قرارداد و ما را با نشاط های زندگی کامیاب نمود و جوارح انجام اعمال را در وجود ما آفرید. و با روزی های پاک، به ما غذا داد و با فضل و کرم خود ما را بی نیاز ساخت و با نعمت های بی پایان خویش، بر ما منت نهاد. آنگاه، برای این که طاعت ما را بیازماید به ما فرمان داد و برای اینکه شکر و سپاس ما را آزمایش کند ما را از اموری نهی فرمود. با آنکه ما بندگان از امر او سرپیچی کردیم و بر مرکب نافرمانی سوار شدیم، اما او بر عقوبت ما مبادرت نکرد و در انتقام خویش تعجیل نفرمود. بلکه با رحمت خاص خود از روی لطف و کرم با ما مدارا نمود و با رأفت و مهربانی، از روی حلم و بردباری انتظار توبه و بازگشت ما را داشت. و درود و سلام بی کران بر پیامبران الهی و ائمه هدی (علیهم السلام) که راه سعادت را برای انسان هموار نموده اند.

تقدیم

تقدیم به هادیان دین و امامان معصوم و مظلوم که با صبر و سکوت قهرمانانه خویش
شعله فروزان هدایت و سعادت را برای همیشه در تاریخ روشن نگاه داشتند؛ و پرده از چهره
فریب و نیرنگ و نفاق برداشتند. به ویژه اولین مظلوم عالم، مولی الموحدین امیرالمؤمنین
علی بن ابی طالب (علیه السلام) و فرزند گرامی اش سرور جوانان اهل بهشت، سبط اکبر
پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم)، امام حسن مجتبی (صلوات الله و سلامه علیهم
اجمعین).

تقدیر و شکر

به مصداق سخن شریف «مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ» بدین وسیله مراتب سپاس و امتنان قلبی خویش را نسبت به تمام عزیزانی که در به ثمر نشستن این اثر نقش داشته اند، بخصوص استاد راهنما حاج آقا خدروی (زید عزه) که با بذل توجه و رهنمودهای بی دریغ خویش بر نگارنده منت نهادند و معاون پژوهش سرکار خانم جهانتیغ که با تذکرات ارزشمند از راهنمایی اینجانب دریغ ننمودند، ابراز می دارم و برای تمامی این بزرگواران از خداوند متعال سلامتی و توفیقات روز افزون را مسئلت دارم. «ان شاء الله».

منابع

*قرآن.

*نهج البلاغه.

۱. ابن اثیر، عزه الدین، الكامل فی التاریخ، محمدحسین روحانی، ج ۱، چاپ اول، تهران: انتشارات اساطیر، ۱۳۷۴.
۲. ابن هشام، عبدالملک، سیره النبویه، مسعود انصاری، ج ۱ و ۲ و ۳، چاپ اول، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۴۸.
۳. افرام البستانی، فؤاد، منجد الطلاب، محمد بندر ریگی، چاپ دوم، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۹۲.
۴. امینی، عبدالحسین، الغدیر، علیرضا میرزا محمد، ج ۱۰، چاپ دوم، تهران: انتشارات بنیاد بعثت، ۱۳۸۹.
۵. _____، سلسله موضوعات الغدیر، محمد حسن شفیعی شاهرودی، ج ۱۲ و ۱۵ و ۱۸، چاپ اول، قم: موسسه میراث نبوت، ۱۳۸۹.
۶. امینی، موسی، معاویه از دیدگاه امام علی (علیه السلام)، چاپ اول، قم: انتشارات آشیانه مهر، ۱۳۹۰.
۷. البلاذری البغدادی، احمد بن یحیی بن جابر، انساب الاشراف، محمد حمید الله، ج ۱۵، چاپ اول، قاهره: انتشارات دارالمهرف، بی تا.
۸. پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه، چاپ اول، تهران: انتشارات جاویدان، بی تا.
۹. پیشوایی، مهدی، سیره پیشوایان، چاپ بیست و نه، قم: موسسه امام صادق (علیه السلام)، ۱۳۹۲.

۱۰. ترکشوند، حسن، کاوشی در عقاید و آرای معاویه، چاپ اول، تهران: موسسه بوستان، ۱۳۹۰.
۱۱. جعفریان، رسول، تاریخ خلفاء، ج ۲، چاپ پنجم، تهران: انتشارات دلیل ما، ۱۳۸۲.
۱۲. حسینی، غلامرضا، معاویه را بشناسیم نقدی بر کتاب معاویه را بهتر بشناسیم، چاپ اول، قم: بنیاد معارف اسلامی، ۱۳۸۵.
۱۳. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، ج ۳، چاپ دوم، تهران: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
۱۴. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات فی غریب القرآن، حسین خداپرست، چاپ هفتم، تهران: چاپ و نشر نوید اسلام، ۱۳۹۲.
۱۵. رایکمن، ریچاردام، نظریه های شخصیت، مهرداد فیروز بخت، چاپ اول، تهران: نشر ارسباران، ۱۳۸۷.
۱۶. ربانی گلپایگانی، علی، امامت در بینش اسلامی، چاپ اول، قم: موسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۷.
۱۷. رستمی، محمد، نامه های متقابل امام علی (علیه السلام) و معاویه، چاپ اول، تهران: انصار الامام المنتظر (علیه السلام)، ۱۳۸۸.
۱۸. رسولی محلاتی، هاشم، زندگانی امیر المؤمنین علی (علیه السلام)، چاپ شانزدهم، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۷.
۱۹. الزبیدی الحنفی، محمد بن محمد مرتضی، تاج العروس من جواهر القاموس، علی شیری، ج ۱۶، چاپ اول، بی جا، ۱۴۱۴ ه. ق.
۲۰. سبجانی، جعفر، فروغ ولایت، موسسه امام صادق (علیه السلام)، ۱۳۹۰.
۲۱. سیاح، احمد، فرهنگ جامع نوین عربی-فارسی، نشریات کتاب فروشی اسلام، بی تا.

۲۲. صفایی حائری، عباس، تاریخ زندگانی امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) در زمان خلفاء، ج ۲، بی جا بی تا.
۲۳. طباطبایی، محمدحسین، تفسیرالمیزان، ترجمه سید محمد باقر موسوی همدانی، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۵.
۲۴. طُقوش، محمد سهیل، دولت امویان، ترجمه حجت الله جودکی، با افزوده هایی از رسول جعفریان، انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۹.
۲۵. عسکری، مرتضی، نقش عایشه در تاریخ اسلام، ترجمه محمد علی جاویدان، ج ۳، چاپ اول، تهران: مرکز فرهنگی انتشارات منیر، ۱۳۷۵.
۲۶. عمید، حسن، فرهنگ عمید فارسی، ج ۲، چاپ اول، تهران: انتشارات جاویدان، بی تا.
۲۷. قمی، عباس، تتمه المنتهی در تاریخ خلفاء، ج ۳، چاپ دوم، قم: انتشارات پیام مقدس، ۱۳۹۳.
۲۸. کورانی عاملی، علی، جواهر التاریخ، ج ۲ و ۳، چاپ اول، بی جا، ۱۴۳۰ ه.ق.
۲۹. گلپایگانی، محمد وحید، معاویه سر دسته تبهکاران، چاپ اول، تهران: انتشارات رضویه، ۱۳۸۶.
۳۰. مجلسی، محمد باقر، بحارالأنوار، علی شیری، ج ۳ و ۳۳ و ۴۴، چاپ دوم، بیروت: موسسه وفا، ۱۴۰۳ ه.
۳۱. محلاتی، ذبیح الله، کشف الهاویه در اعمال و زندگانی معاویه، چاپ اول، تهران: مرکز نشر کتاب تهران، ۱۳۸۴.
۳۲. محمدی ری شهری، محمد، منتخب میزان الحکمه با ترجمه فارسی، حمید رضا شیخی، ج ۱، چاپ دهم، قم: دارالحدیث، ۱۳۸۸.

۳۳. المروج، ابو محسن، امیر معاویه را بشناسیم نقدی بر کتاب معاویه را بشناسیم، چاپ اول، بی جا، بی تا.
۳۴. معتزلی، ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، محمد صفی، ج ۳ و ۵ و ۱۵ و ۱۶، چاپ اول، تهران: انتشارات اهل بیت (علیهم السلام)، ۱۳۷۹.
۳۵. معین، محمد، فرهنگ فارسی معین - یک جلدی، چاپ اول، تهران: ناشر معین، ۱۳۸۷.
۳۶. _____، فرهنگ فارسی، ج ۱، چاپ بیست و پنج، تهران: موسسه انتشارات امیر کبیر، ۱۳۸۸.
۳۷. مغنیه، محمد جواد، در سایه سار نهج البلاغه، سامی الغدیری، ترجمه زهرا حسنی و اعظم حیدری عارم، ج ۵، چاپ اول، قم: انتشارات موسسه دارالکتب اسلامی، ۱۳۸۷.
۳۸. مکارم شیرازی، ناصر، پیام امیر المومنین علی (علیه السلام)، ج ۹، چاپ اول، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۹.
۳۹. المنقری، نصر بن مزاحم، وقعة الصفین، عبد السلام محمد هارون، چاپ دوم، انتشارات المؤسسة العربیة الحدیثه، ۱۳۸۲ ق.
۴۰. مهدوی کنی، محمد رضا، نقطه های آغاز در اخلاق عملی، چاپ سی و سوم: تهران: دفتر نشر فرهنگی اسلامی، ۱۳۹۴.
۴۱. نجفی تبریزی، محمد جعفر، معاویه کیست؟، چاپ اول، قم: چاپ خانه حیدری، ۱۳۹۰ ه.ق.
۴۲. نصرتی، علی اصغر، نظام سیاسی اسلام، چاپ پانزده، قم: مرکز نشر هاجر، ۱۳۸۳.
۴۳. نیشابوری، عبدالحسین، تقویم شیعه، چاپ چهاردهم، قم: انتشارات دلیل ما، ۱۳۹۲.
۴۴. یعقوبی، احمد ابن اسحاق، تاریخ یعقوبی، محمد ابراهیم آیتی، ج ۲، چاپ دهم، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۷.

منابع عربى

١. ابن سعد، محمد بن سعد، طبقات الكبرى، ج ٨، بيروت: دارالاحياء التراث العربى، ١٤١٥ هـ ق.
٢. اسكافى، جعفر بن محمد، المعيار والموازنه فى فضائل على بن ابى طالب، چاپ اول، بيروت: قوواد بعينو، ١٤٠٢ هـ ق.
٣. اصفهانى، ابوالفرج، الاغانى، ج ٢ و ٩، چاپ اول، بى جا، ١٩٦٣ م.
٤. البلاذرى البغدادى، ابوالعباس احمد بن يحيى بن جابر، فتوح البلدان، ج ٣، بى تا بى جا.
٥. المسعودى، ابى الحسن على بن حسين بن على، مروج الذهب و المعادن الجوهري، ج ٣، بيروت: دارالاندلس، بى تا.
٦. جاحظ، عمرو بن بحر، الرساله و السياسه، چاپ اول، بيروت: دارالمكتبه الهلال، بى تا.
٧. ذهبى، شمس الدين، تذكره الحفاظ، ج ١، چاپ اول، بيروت: دارالاحياء التراث العربى، بى تا.
٨. معتزلى، عبدالجبار، مغنى الامامه، ج ١، بيروت: دارالكتب العلميه، ١٣٨٢ هـ ق.